

ВІДЗИВ

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента

Михаськової Марини Анатоліївни

на дисертацію Андрєєва Віталія Олександровича

«Розвиток навичок професійного спілкування викладачів коледжу

мистецького спрямування в умовах методичної роботи»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за

спеціальністю - 01 Освіта/Педагогіка

015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Модернізація системи мистецької освіти в контексті оновлення законодавчої і нормативної бази методичної роботи коледжів мистецького спрямування зумовлює потребу в удосконаленні системи підготовки майбутніх викладачів мистецтва, їх професійних якостей. Ці обставини змусили віднаходити нові форми професійної підготовки, запроваджувати сучасні інтерактивні технології та методики, які спроможні забезпечити конкурентоздатність та мобільність випускників вищих навчальних закладів мистецького спрямування. Тому, актуальність теми дисертації Андрєєва В.О. є цілком очевидною.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до тематичного плану наукових досліджень лабораторії інноваційних методів навчання та кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», проведених у межах комплексних наукових тем «Модернізація професійно-педагогічної освіти в Україні в умовах інтеграції до світового освітнього простору» (державний реєстраційний номер 0112U002287) і «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U000784). Тему затверджено вченою радою ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (протокол № 2 від 21 квітня 2017 р.).

3. Наукова новизна отриманих результатів дослідження.

Автором *уперше* схарактеризовано та введено в науковий обіг поняття «навички професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування» як особистісні ресурси, які є результатом набуття у навчально-професійній діяльності індивідуального досвіду, необхідного для встановлення ефективної взаємодії з суб'єктами спілкування в процесі вирішення конкретних завдань мистецько-професійної діяльності; *виокремлено та теоретично обґрунтовано* структуру навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування, що складається з двох підструктур: загально-професійної і мистецько-професійної, компонентами яких є контактано-комунікативні, інформаційно-комунікативні, регулювально-комунікативні, емотивно-комунікативні навички; теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-методичні умови розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи (спрямування методичної роботи коледжу мистецького спрямування на формування у викладачів мотивації до безперервного саморозвитку навичок професійного спілкування; використання інтерактивних технологій щодо розвитку навичок професійного спілкування у викладачів коледжу мистецького спрямування; науково-методичний супровід розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування).

Досягненню мети дослідження сприяла чітка побудова наукового апарату, який має всі необхідні елементи. Обрана стратегія і методи дослідження забезпечили реалізацію його завдань і отримання результатів як на теоретичному, так і методичному рівнях.

Наукова новизна результатів дослідження Андреева В.О. та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується коректністю та відповідністю використаних методів дослідження висунутій меті та завданням; критичний та прискіпливий огляд значної за обсягом джерельної бази дозволив об'єктивно узагальнити здобутки педагогічної науки

з проблем професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування та їх методичної підготовки. Дотримання науково-методологічних засад організації дослідження дозволило здобувачу на належному науково-теоретичному рівнях вирішити завдання дослідження та досягнути поставленої мети.

4. Практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення дисертаційного дослідження визначається розробкою та впровадженням організаційно-методичних умов розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи, що може бути покладено в основу моделювання відповідного процесу для системи методичної діяльності інших закладів фахової передвищої мистецької освіти.

Основні положення дисертації можуть бути використані для подальшого вдосконалення теорії та практики професійної психолого-педагогічної освіти, зокрема при розробці посібників, програм спецкурсів для студентів, магістрантів та аспірантів з питань підготовки викладачів закладів фахової передвищої мистецької освіти, в системі підвищення кваліфікації та перепідготовки викладачів дисциплін мистецького спрямування та викладачів-методистів профільної мистецької освіти, їх практичній діяльності.

5. Повнота викладення матеріалу дисертації в публікаціях

Заслуговує на схвальну оцінку фундаментальний доробок Андрєєва В.О., представлений у 19 публікаціях, серед них 1 стаття у закордонній колективній монографії, 3 статті у провідних наукових фахових виданнях України, внесених до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у зарубіжному науковому журналі, внесеному до наукометричної бази Web of Science, 2 статті у зарубіжному виданні, 1 стаття в інших виданнях України, 11 статей і тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій.

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Відповідно до мети дисертаційного дослідження, яка полягає в визначенні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці організаційно-методичних умов розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування, автором дослідження здійснено інтерпретацію основних понять наукового пошуку.

На особливу увагу заслуговує те, що у процесі дослідження автором вирішено низку завдань, зокрема, проаналізовано теоретичні основи наукового розуміння сутності професійного спілкування, професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування зокрема; обґрунтовано сутність та структуру навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування; виокремлено критерії, показники та рівні їх сформованості; розкрито теоретико-методологічні засади методичної роботи як підґрунтя розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування; розроблено, теоретично обґрунтовано, експериментально перевірено організаційно-методичні умови, що забезпечують успішний розвиток навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи.

Спираючись на аналіз попередніх наукових досліджень, В.О. Андреев пропонує та обґрунтовує необхідність реалізації організаційно-методичних умов, а саме: спрямування методичної роботи коледжу мистецького спрямування на формування у викладачів мотивації до безперервного саморозвитку навичок професійного спілкування; використання інтерактивних технологій щодо розвитку навичок професійного спілкування у викладачів коледжу мистецького спрямування; науково-методичний супровід розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», КЗ «Дніпропетровський фаховий мистецько-художній коледж культури» ДОР», ВНЗ «Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки» ДОР», КЗ «Бахмутський фаховий коледж культури і мистецтв імені

Івана Карабиця», Гадяцького фахового коледжу культури і мистецтв ім. І.П. Котляревського.

Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що автором визначено понятійний апарат (об'єкт та мета), що дозволило чітко сформулювати завдання. Сформульовані в дисертації загальні висновки відображають належний рівень реалізації представлених у вступі мети і завдань роботи, а також вказують на перспективність подальших наукових досліджень.

7. Структура та зміст дисертації, її завершеність встановленим вимогам щодо оформлення.

Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (321 найменування, із них – 45 іноземними мовами), додатків (22 на 144 сторінках).

У **першому розділі** проаналізовано теоретичні засади розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи, здійснено аналіз наукових підходів основних дефініцій дослідження, змісту та структури навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування та особливостей їх методичної роботи.

В **другому розділі** експериментально перевірено організаційно-методичні умови розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи, описано програму експериментальної роботи.

Слід відзначити продуману й різнопланову методику проведення формувального експерименту, де автором дослідження обгрунтовано компоненти програми дій, яка здійснюється в процесі впровадження організаційно-педагогічних умов, що дає можливість викладачам мистецьких дисциплін розвинути навички професійного спілкування. Відчувається, що дисертант добре обізнаний у різноманітних психолого-педагогічних методиках розвитку навичок спілкування, має значний педагогічний досвід.

Андреев В.О. в своїй дисертації виявив глибоке знання вже виконаних досліджень та критичний підхід до їх результатів, уміло врахував й творчо

використав здобуті наукові дані. У цьому плані його дисертація є логічним продовженням та істотним доповненням пошуків, які велися й ведуться в обраному напрямі. Змістовні і цікаві додатки до дисертації вдало доповнюють і збагачують її зміст.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Однак, поряд із загальною позитивною оцінкою наукових здобутків дисертанта, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження, побажання і рекомендації:

1. На нашу думку, в першому розділі роботи поверхово розкриті системний, компетентісний, акмеологічний, аксіологічний підходи професійної підготовки викладачів коледжу мистецького спрямування.

2. Дослідження містить детальний аналіз результатів експериментальної роботи. Проте, логіка викладення отриманих даних здається нам у деяких моментах порушеною. Щодо змісту другого розділу необхідно зазначити, що другий розділ слід було б розпочати в п.2.1 з висвітлення програми експерименту. Чітко вказати термін проведення експерименту, базу дослідження, кількість респондентів, етапи експерименту, розкрити зміст експериментальної роботи на кожному етапі (можна у вигляді таблиці). Тоді детально зупинитися на методиці проведення констатувального етапу експерименту. Визначити його мету та завдання. Уточнити, викладачі яких навчальних закладів беруть участь у констатувальному і формуальному етапі експерименту.

3. В описі реалізації організаційно-методичних умов розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи автором недостатньо простежується взаємозв'язок із структурними компонентами (контактно-комунікативним, інформаційно-комунікативним, регулювально-комунікативним емотивно-комунікативним) досліджуваного феномену та його критеріями.

4. На нашу думку, назва першого критерію мала б відповідати назві контактно-комунікативного компоненту. Акцент автора із взаємодії у стосунках

переключається на наявність внутрішньої мотивації, ціннісне ставлення до взаємодії і співпраці в професійній діяльності та рівень загальної гармонійності комунікативних орієнтацій.

5. В описі критеріїв, показників та методики визначення рівня розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжів мистецького спрямування (с.156) бажано вказати всі залучені автором експериментальні методи (анкетування, спостереження, бесіди тощо).

6. Практична значущість проведеного автором дослідження була б вагомішою за наявності в роботі практичних (модифікованих) завдань мистецького спрямування, які розкривають специфіку спілкування та діяльності викладачів коледжів мистецтв.

Однак, висловлені зауваження і побажання не знижують значущості дисертаційної роботи Андрєєва В.О., яка є завершеним самостійним дослідженням.

9. Загальний висновок.

Аналіз дисертації, опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Андрєєва Віталія Олександровича «Розвиток навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи», є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її

автор Андреев Віталій Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 – Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та
методики музичної освіти Хмельницької
гуманітарно-педагогічної академії

М.А. Михаськова

Підпис Михаськова засвідчую

Начальник ВК Іван Іванович